

Asia: VN/24308/2024

Luonnos valtioneuvoston asetukseksi uuden rakennuksen hiilijalanjäljen raja-arvoista

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Puutuoteteollisuuden lausunto valtioneuvoston asetukseen uuden rakennuksen hiilijalanjäljen raja-arvoista

Puutuoteteollisuus lausuu huolensa raja-arvoasetusluonnoksen toteutuessaan aiheuttamasta negatiivisesta vaikutuksesta paitsi Suomen ilmastopäästöjen leikkaustavoitteeseen, myös rakennustuoteteollisuuteen, sen tuotekehitykseen, investointeihin ja kilpailukykyyn vihreän siirtymän vientimarkkinoilla.

Ehdotetut raja-arvot eivät päästöjä leikkaa

Asetusluonnoksessa esitetyt helposti saavutettavat raja-arvot käytännössä lamaannuttavat matalahiilisen rakentamisen kysynnän ja samalla tarjonnan vuosiksi eteenpäin. Raja-arvoasetusluonnos ei nykymuodossaan edistä rakentamisen päästöjen vähentämistä, vähähiilisten tuotteiden markkinan kasvua eikä tue yritysten investointeja ja kilpailukykyä. Teollisuus tarvitsee ennustettavan ja kunnianhimoisen sääntelypolun, joka tukee investointeja ja innovaatioita.

Asetuksen luonnoksessa ei rakennussektorin jo saatavilla ja käytössä olevia vähähiilisempiä tuotteita ja ratkaisuja ole huomioitu. Raja-arvot vastaavat tasoa, joka on alitettu jo vuosia sitten.

Kannusteet puuttuvat

Asetusluonnoksesta puuttuvat kannustimet vähähiilisille ratkaisuille ja lisäksi se jättää käyttämättä tilaisuuden vahvistaa kiertotalouden markkinoita. Päästörajat on asetettu lähtökohtaisesti aivan liian lieviksi, eivätkä ne palkitse hankkeita, jotka alittavat päästörajat merkittävästi, tai vastaavasti ohjaavat kiertotalousratkaisujen kehittämiseen.

Raja-arvot eivät tue markkinan kehittymistä, viennin kasvua eikä kuntien ilmastotyötä

Helposti saavutettavat rajat eivät kehitä vähähiilisen rakentamisen kotimarkkinaa ja hidastavat merkittävästi teollisuuden innovaatiokehitystä ja investointeja. Puutuoteteollisuus on yksi merkittävimpiä vientialoja Suomessa. Kotimarkkinoille esitetyt raja-arvot eivät tue puutuotteiden ja puurakentamisen ratkaisujen käyttöä eikä vientiä.

Monilla kunnilla on omat kunnianhimoiset hiilineutraalisuustavoitteensa. Asetus ei tule helpottamaan kuntien asemaa oman vaativan linjan pitämisessä, koska se ei tue vähähiilisen rakentamisen kysyntää ja tuotteiden vakiintumista. Sääntelyn viivästynyt käyttöönotto ja kapea-alaisuus heikentävät sen potentiaalia ohjata merkityksellisiä päästövähennyksiä rakennusallalla, haitaten siirtymistä vähähiiliseen rakennettuun ympäristöön.

Nyt on tuotepäästöjen leikkaamisen aika

Energiantuotannon päästöjen vähetessä on rakennusten käytönaikaisten ilmastopäästöjen osuus pienentynyt ja painopiste on nopeasti siirtymässä rakennusmateriaalien tuotannon ja rakentamisen päästöihin.

Perustelumuistion mukaan tuotesidonnaiset päästöt ovat energiatehokkaissa pohjoismaisissa rakennuksissa jo nyt 30–80 % elinkaaren päästöistä. Nopein vaikuttavuus saavutettaisiin painottamalla elinkaaren alkuvaiheen päästöjen leikkaamista, koska niiden vähentäminen näkyy välittömästi Suomen päästötaseessa.

Mahdollisuus kiertotalouden kehittämiseen jätetään käyttämättä

Kiertotalous palvelee vahvasti vähähiilistä rakentamista. Uudelleenkäytettävien tuotteiden ja kierrätettävien materiaalien käytöllä rakennuksen hiilijalanjälkeä pystytään alentamaan. Niin kauan, kun raja-arvot eivät vaadi vähähiilisten ratkaisujen käyttöä, ei sen luomaa merkittävää kannustetta niiden käyttöön ja markkinoiden luomiseen ole myöskään kiertotalouden osalta.

Raja-arvoilla tehdään tulevaisuutta

Luonnoksen perusteluissa vedotaan joustavuuteen ja tulevaisuuden epävarmuuteen. Vähähiilisen rakentamisen teknologia ja tuotteet ovat kuitenkin olemassa, kustannukset ovat hallittavissa ja tarve päästövähennyksille on akuutti. Asetuksen tulisikin vahvasti linjata rakentamisen päästöjen alentaminen pitemmälle jaksolle.

Selkeän päästöjen leikkaamiskehityksen tulisi tukea vähähiilisen markkinan syntymistä. Tällä hetkellä teollisuudelle keskeinen ongelma on vähähiilisen rakentamisen vähäinen kysyntä ratkaisujen saatavuudesta huolimatta. Oikein asetetuilla päästöraja-arvoilla kotimaan kysyntä kasvaa ja samalla kannustaa teollisuutta tuotekehityksen lisäämiseen ja investointien käynnistämiseen Suomessa. Vähähiilisten tuotteiden valmistukseen saadaan volyyimia ja kysynnälle tulee ennakoitavuutta. Vakaa kysynnän kehitys auttaa tuotannon ja ratkaisujen yleistymistä ja skaalautumista.

Päästörajojen tulisi olla alemmat, esimerkkinä asuinkerrostalo

Granlund Oy toteutti ympäristöministeriön toimeksiannosta selvityksen raja-arvo-ohjauksen kustannusvaikutuksista. Selvityksessä tarkasteltiin esimerkkikohteiden avulla, millaisia kustannusvaikutuksia syntyy, kun hankkeeseen tehdään rajattuja muutoksia YM:n asettamien asuinkerrostalon raja-arvojen 16 ja 14 kg CO₂-ekv/m² saavuttamiseksi. Tulosten perusteella todettiin, että vaadittaviin raja-arvoihin pääseminen oli mahdollista erittäin pienin kustannusvaikutuksin. Selvityksen keskeinen johtopäätös oli, että kustannustehokkain tapa saavuttaa asetetut raja-arvot, on suunnitella rakennus alun perin vähähiiliseksi.

Granlund laati Puutuoteteollisuus ry:n toimeksiannosta jatkoselvityksen, jonka tavoitteena oli arvioida, voidaanko esitettyjä tiukempia raja-arvoja asuinkerrostalossa saavuttaa kustannustehokkaasti, ja millaisia ratkaisuja se edellyttäisi. Jatkoselvitys tehtiin aiemman työn menetelmiä noudattaen ja perustui samaan esimerkkikohteeseen. Toteutettavuus oli jatkotutkimuksen keskeinen tavoite.

Jatkoselvityksen mukaan raja-arvojen tiukentaminen on toteutettavissa markkinoilla jo olevilla ratkaisuilla, jotka voivat alentaa päästöjä ja samanaikaisesti jopa rakennuskustannuksia – huolimatta siitä, että laskennassa käytettiin konservatiivista 20 % kustannuslisäoletusta. Hyvänä esimerkkinä voidaan mainita puiset parvekkeet, joiden käyttö vähensi merkittävästi kohteen kokonaispäästöjä kustannustehokkaasti. Selvityksessä osoitettiin, että jo valikoitujen, ei-kantavien tai osittain kantavien rakenneosien vaihtaminen puuhun tuottaa merkittäviä päästövähennyksiä myös ilman koko runkorakenteen muuttamista. Tämä on vahva argumentti puurakenteiden kilpailukykyä. Lisäksi esimerkkikohteessa sovellettiin vähähiilisen työmaan periaatteita.

On huomattava, että laskentakohteen lähtötilanne oli erityisen päästöintensiivinen (betonirunko ja tiilivuoraus). Puurunkoisen rakenteen ja puujulkisivun käyttö mahdollistaisi vielä merkittävämmät päästövähennykset sekä positiivisen vaikutuksen kohteen hiilikädenjälkeen.

Näihin perustuen Puutuoteteollisuus esittää, että asetuksen asuinkerrostaloa koskevia raja-arvoja kiristetään seuraavasti:

- Vuonna 2026: 14 kg CO₂-ekv/m²
- Vuonna 2028: 12 kg CO₂-ekv/m²

Ehdotetut raja-arvot ovat realistisesti saavutettavissa ja perustuvat käytännön esimerkkien kautta todettuun kustannustehokkuuteen. Ne tukevat hallittua siirtymää kohti vähähiilisempää rakennettua ympäristöä, kannustavat teollisuuden investointeihin ja vauhdittavat vähähiilisten ratkaisujen yleistymistä markkinoilla. Lisäksi ne vahvistavat Suomen vientiteollisuuden kilpailukykyä ja tukevat kansallisten ilmastotavoitteiden saavuttamista.

Mikkola Matti
Puutuoteteollisuus ry

Janatuinen Aila
Puutuoteteollisuus ry